

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לחינוך

טופס סילבוס לסטודנט
תש"פ 2020

שם הקורס: פדגוגיות ביקורתיות בחיי היומיום בכיתה ובבית הספר
מס' קורס: סמ' ב'

שם המרצה: ד"ר גליה זלמנסון לוי

שעות קבלה: בימי רביעי בתאום מראש
מייל: galia@criticalpedagogy.org.il

תיאור כללי מטרת הקורס:

הקורס מציע מבט על חיי היומיום של בית ספר מנקודת מבט ביקורתית. הקורס בוחן את המציאות דרך מודל שלושת המרחבים: מרחב פדגוגי, מרחב ארגוני ומרחב מערכתי. במרחב הפדגוגי: סמכות ומשמעת, אופני הוראה שונים בכיתה והאופן בו הם תורמים להבניה חברתית, במרחב הארגוני: תוכניות הלימודים במבט ביקורתי (מתמטיקה, שפה, מקרא), המבנים הארגוניים בתוך בית ספר והמשמעות שלהם (צוותים, חלוקת הסמכות וכו'), הסביבה הלימודית. במרחב המערכתי: מודל הניהול של בית הספר, קשר עם ההורים, שותפויות או ניכור בקהילה בה בית ספר נמצא, רישום וקבלה, ועוד. המודל מאפשר לזהות מגוונים לשימור חברתי ולשינוי חברתי בכל אחד מהמרחבים, ומתבסס על מושגים ועקרונות של תאוריות ביקורתיות. הקורס מציע הכרות עמוקה עם מערכת החינוך, בהקשר להבניה חברתית ולשימור חברתי. הקורס מלווה לצד דוגמאות מעשיות רבות, בתאוריות בכל אחד מהתחומים בהם הוא עוסק.

יושר אקדמי

הציפיה היא שהעבודות המוגשות בקורס זה תהיינה תוצר של עבודתם של הסטודנטים והסטודנטיות הרשומים בקורס. הגשת עבודות שנעשו על ידכם עבור קורס אחר, או עבודות שנעשו על ידי אנשים שאינם רשומים בקורס ואינם מופיעים ברשימת המגישים של העבודה או העתקה אף של קטעים בודדים מעבודות שנקנו מסוכנויות ומאתרי אינטרנט נחשבים כהפרה של היושר האקדמי.

בכתיבת עבודות, כאשר יש שימוש ברעיונות המועלים במאמרים נהוג להביע את הרעיון במילים חדשות פרי עטה/ו של הכותב/ת ולציין מראה מקום להוגה המקורי (קרי: שם המחבר ושנת המאמר בסוגריים). במקרה ויש שימוש במילות הוגה הרעיון, המחבר המקורי, יש לשים את הציטוט במרכאות ולציין מראה מקום. ציטוטים העולים על 40 מילים מוצגים בפסקה מוזחת (indented) עם מראה מקום. שימוש ברעיון המועלה במקור אחר ללא מראה מקום ו/או שימוש בניסוח המקורי ללא מראה מקום נחשבים לגניבה ספרותית, פלגיאט, ומפרים את כללי היושר האקדמי ובמקרים רבים אף נחשבים לעברה פלילית.

כמו כן, במראי מקום שבטקסט יש לכלול רק טקסטים שקראתם בפועל. אם אתם מסתמכים על ספרות שניונית, למשל, סכום שד"ר X כתב במאמרו (שאותו קראתם) על עבודתו של פריה, יש לציין במראה המקום את מאמרו של X ולא את פריה, או לציין כך: (פריה, 1989, כפי שנדון אצל X, 2004).

מבנה הקורס:

הנושאים שידונו במסגרת הקורס ורשימות ביבליוגרפיות:

נושא 1- יחסי כוח בכיתה והמורה המשחררת

- גור זיו, חגיית. (2013). פדגוגיה ביקורתית פמיניסטית וחינוך לתרבות של שלום. תל אביב: מופת.
- זלמנסון לוי, גליה (2011). יחסי כוח בכיתה ההדרכה הפדגוגית. בתוך: יוגב, אסתר. הדרכה במבט חוקר. הקיבוץ המאוחד, מופת.
- זלמנסון לוי (בפרסום). ניהול כיתה לצדק חברתי. בתוך: יריב, גורב. ניהול כיתה. מופת.
- משולם, אסף משולם (2013) אסף משולם מראיין את חוקר החינוך מייקל אפל. בתוך: גילוי דעת, עמוד 107 גיליון 3. סמינר הקבוצים הקבוץ המאוחד.
- Giroux, H. (1988) *Teachers as Intellectuals*. New York: Bergin & Garvey.
Nieto Sonia (2005). *Why We Teach*. New York. Teacher College Press.

נושא 2- שפה ותוכניות לימודים גלויות וסמויות

- גור זיו חגיית, ברות' רוברט (2005) הויכוח על שיטות הוראת הקריאה. בתוך: אי שיוון בחינוך. עורכת: גולן עגנון, דפנה. תל אביב. בבל.
- גור חגיית, זאחלקה שמאל, זלמנסון גליה, פנחסי שרה (2002) זריחות- תוכנית להקניית הקריאה והכתיבה לנוער ערבי מונשר. , בתוך מניתוק לשילוב, משרד החינוך, עורך אילן שמש.
- זלמנסון לוי גליה. (2015) הוראת המתמטיקה כהזדמנות לערך השיוון. בתוך: שער לחיים, חינוך נגד גזענות מהגן עד התיכון. האגודה לזכויות האזרח.
- פוסטמן, ניל. (1998). קץ החינוך- הגדרה מחדשת למטרות בית ספר. רעננה: ספרית הפועלים. פינסון, הללי. (2013) ממדינה יהודית ודמוקרטית למדינה יהודית נקודה. האגודה לזכויות האזרח, מרכז דיראסאת.
- Freire, P., & Macedo, D. (1987). *Literacy: Reading the Word and the World*. South Hadley, MA: Bergen & Garvey.

נושא 3 - סמכות ומשמעת, בכיתה ובהפסקה

- אבידן, גדי. למפרט, חן. , עמית, גיש. (2005). הקול השותק: מבט אחר על ילדים בבית הספר. רעננה: הקיבוץ המאוחד.
- שור אירה, פריה פאולו (1990). פדגוגיה של שחרור: דיאלוגים על שינוי בחינוך. תל אביב: מפה.
- Apple, Michael W. (2001). *Educating the "Right" Way: Markets, Standards, God, and Inequality*. New York and London: Routledge/Falmer.
- Pollock, Mica (Ed), (2008) *Every Day Anti-Racism : Getting Real About Race In School*. New York .The New Press

נושא 4 - יצירת ידע בכיתה הערכה, והסביבה בה כל זה מתרחש בר אור, אסנת. (2002) בית. ספר . הקיבוץ המאוחד

הרץ-לזרוביץ רחל, פוקס אינה. (1987) למידה שיתופית בכיתה. תל אביב. אח.

הרפז, יורם. (2000) הפדגוגיה של השאיילה. בתוך: יורם הרפז (העורך) הוראה ולמידה בקהילת חשיבה: בדרך לבית ספר חושב. חוברת 10. עמודים: 103-109

כהן עברון, נורית(2005). בחינת יישומם של חינוך חזותי ופדגוגיה ביקורתית בגלריה בית ספרית. החינוך במבחן הזמך. אתר הסתדרות המורים בישראל. 6 באוגוסט. 2007.

למפרט, חן. (2013) ילדים חסרי ערך- על מחירי החינוך ההישגי. הוצאת מופת.

מאזה סיגל, רם דרורית. (2006) כיצד משפיעה הלמידה השיתופית על ההישגים הלימודיים? מס׳ע, מכון מופת.

Chomsky, Noam. Robichaud, Arianne. (2014) Standardized Testing as an Assault on Humanism and Critical Thinking in Education. In: Radical Pedagogy Journal

נושא 5 – הכיתה בהקשרים חברתיים: מיון, הכלה

גיבארין יוסף, אגיבאריה אימן, (2010) חינוך בהמתנה, מדיניות הממשלה ויוזמות אזרחיות לקדום החינוך בערבי בישראל. נצרת. מרכז דיראסאת.

גור, חגית, שוויון הזדמנויות ודיכוי: המקרה של החירשים. עיונים בחינוך, 1997, 200-219

טסלר-לזוביק, סילביה, הזכות לשוויון של תלמידים עם מוגבלות, בתוך אי שוויון בחינוך, גולן עגנון, עורכת, הוצאת בבל, 2004, עמ' 59.

סבירסקי, שלמה. (1990). חינוך בישראל – מחוז מהסלולים הנפרדים. תל אביב: ברירות. שטרית שלום, סמי (2014) יהודית ודמוקרטיה – מבחן בחינוך, בימת קדם.

מכתב למורה: מאת בית ספר ברביאנה 1973 תרגום: ע' נצר. רמת גן: מסדה.

Hooks, Bell. (1994) Teaching to Transgress : Education as the Practice of Freedom. New York. Routledge (111-119)

נושא 6 - בית ספריות: טקסים וחגים, הורים וקהילה.

גור זיו חגית, זלמנסון לוי גליה. (2005) יחסי הורים בית ספר מנקודת מבט ביקורתית. בתוך: החינוך וסביבו, סמינר הקבוצים.

לומסקי –פדר, עדנה. (2005) מטקס הרואי לפולחן של אבל: קולות שונים בטקסי יום הזכרון בבית הספר. בתוך: חגית גור זיו (עורכת). תל אביב. בבל.

למפרט חן. (2008). חינוך אמפטי כביקורת הניאו קפיטליזם. תל אביב: רסלינג.

Apple, Michael. Bean. James (2007) Democratic Schools. 2nd edition. Portsmouth, NH: Heinemann

Anyon, J. (1980). Social Class and the Hidden Curriculum of Work. *Journal of Education*, 162(1).

דרישות והרכב ציון הקורס*

משקל בציון הסופי **

נוכחות - 10% חובה

15% דיווחי קריאה

75% עבודות

100% - סה"כ